

Brüssel, 15.7.2015
COM(2015) 345 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

**Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. mai 2010. aasta direktiivi 2010/30/EL
(energiamõjuga toodete energia- ja muude ressursside tarbimise näitamise kohta
märgistuses ja ühtses tootekirjelduses) läbivaatamine**

{SWD(2015) 143 final}

1. ARUANDE EESMÄRK

Energiamärgistuse direktiivi (2010/30/EL)¹ kohaselt peab komisjon hindama direktiivi tõhusust ja esitama sellekohase aruande 31. detsembriks 2014 Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Lisaks tuleb vastavalt direktiivile esitada aruanne volituste delegeerimise kohta hiljemalt 19. juuniks 2015 ning kokkuvõtte turujärelevalve aruannetest, mille liikmesriigid peavad esitama iga nelja aasta tagant.

Ökodisaini direktiivi (2009/125/EÜ)² läbivaatamist käsitlevas 2012. aasta aruandes³ jõuti järeldusele, et nimetatud direktiivi ei ole vaja kohe läbi vaadata, kuid energiamärgistuse direktiivi läbivaatamisel 2014. aastal võiks uuesti hinnata konkreetseid aspekte, mille kohta oli läbivaatamise ajal vähe teavet (näiteks rakendusmeetmete ja ühtlustatud standardite tõhusus ning tihedam koostöö kahe direktiivi rakendamisel).

Käesolevas aruandes täidetakse need nõuded.

2. TÕHUSUSE, TULEMUSLIKKUSE, ÜHTSUSE, ELI LISAVÄÄRTUSE JA ASJAKOHASUSE HINDAMINE

Energiamärgistuse direktiivi ja ökodisaini direktiivi eesmärgid on:

- suurendada toodete energiatõhusust ja keskkonnakaitse taset;
- energiamõjuga toodete vaba liikumine Euroopa Liidus;
- anda tarbijatele teavet, mis võimaldab neil valida tõhusamaid tooteid.

Poliitika hindamine⁴ näitab, et:

1. Kehtivad ökodisaini ja energiamärgistuse meetmed on tõhusad, sest nende abil on võimalik märkimisväärselt kokku hoida energiat ja kulusid. Alates 1990ndatest kehtivate teatavate energiamärgistuse meetmete läbivaatamise ajal tehtud järeelhindamine näitas, et enamike märgistatud tooterühmade puhul toimub turul kiire üleminek tõhusamatele toodetele. Kahe kõnealuse direktiivi rakendamine aitab aastaks 2020 säästa hinnanguliselt 175 miljonit naftaekvivalenttonni primaarenergiat aastas (kuna umbes pooled tooterühmad on hõlmatud üksnes ökodisaini direktiiviga, säästetakse energiamärgistuse meetmetega umbes 15 %). See tähendab 19 % energiasäästu võrreldes olukorraga, kus kõnealuste tooterühmade energiakasutuse suhtes meetmeid ei võeta. Kõnealuste meetmetega saavutatakse peaaegu pool 2020. aastaks seatud eesmärgist suurendada energiatõhusust 20 %. Sõltuvus maagaasiimpordist väheneks 23 % ja kivisöeimpordist 37 %. Praegu kehtivate ökodisaini ja energiamärgistuse meetmete abil on toodete lõppkasutajatel võimalik tänu väiksematele energiaarvetele säästa 2020. aastaks hinnanguliselt 100 miljardit eurot aastas (leibkonna kohta 400–500 eurot aastas).

¹ ELT L 153, 18.6.2010, lk 1.

² ELT L 285, 31.10.2009, lk 10.

³ COM(2012) 765 (final).

⁴ Vt komisjoni hindamisaruanne (SWD(2015) 143).

2. Energiamõjuga toodete vabale liikumisele Euroopa Liidu siseturul ei ole takistusi.
3. Nii ettevõtjate kui ka kogu ühiskonna jaoks kaalub saadav kasu üles kulud. Kuigi nõuete täitmise ja märgistamise kulud katab esialgu tootja, kantakse need seejärel edasi lõpptarbijaile (kodumajapidamised ja ettevõtted), kes saavutavad tänu väiksemale energiatarbimisele kulude kokkuhoiu, mis on märgatavalt suurem kui esialgsed energiaostukulud. Üksikasjalikud andmed kogu ELi kohta ei ole kättesaadavad. Ühendkuningriigis oli 2012. aastal kehtivate õigusaktide puhul kulude ja tulude suhe hinnanguliselt 3,8⁵.
4. Suur osa tarbijatest (umbes 85 %) tunneb energiamärgise ära, saab sellest aru ja kasutab seda ostuotsuste tegemisel.
5. 2010. aasta energiamärgistuse direktiiviga võeti kasutusele A+ ja kõrgemad energiaklassid, mis on vähendanud energiamärgise mõju motiveerida tarbijaid ostma energiatõhusamaid tooteid. Muudetud kujundusega energiamärgis, mille kasutatakse A-st kõrgemate energiaklasside tähistamiseks täiendavaid plussmärke, motiveerib tarbijaid energiatõhusamate toodete kasuks otsustamisel vähem kui algne energiaklasside skaala A–G. Kuigi tarbijauuring näitab, et uus märgistus on tarbijatele arusaadav, on see vähendanud tarbijate soovi energiatõhusamate toodete eest rohkem maksta, sest erinevus A+ ja A+++ märgisega toodete vahel motiveerib neid vähem kui erinevus C ja A märgisega toodete vahel⁶. Mõned muude parameetrite näitamiseks kasutatavad piktogrammide märgisel on ka raskesti mõistetavad. Näiteks lüliti logo televiisori märgisel ja kuivatamistõhusus nõudepesumasina märgisel⁷.
6. Valitseb suundumus osta suuremaid tooteid, mis on energiatõhusad ja millele määratakse kõrgem energiatõhususe klass, kuid mille absoluutne energiatarbimine on palju suurem kui väiksematel sama tüüpi seadmetel.
7. Riiklikud turujärelevalveasutused ei taga piisavalt tõhusalt nõuete täitmist, mis soodustab nõuetele mittevastavust ning vähendab kavandatud energiasäästu hinnanguliselt 10 % võrra. Vt ka punkt 3.
8. Teatavate toodetega seotud meetmed on näidanud, et eesmärgid ei ole piisavalt ambitsioonikad võrreldes sellega, mis on tehniliselt ja majanduslikult teostatav.
9. Muu kasutusel tekkiva keskkonnamõju kui energiakulu suhtes on küll meetmeid võetud, kui sellist mõju on tulevikus võimalik veelgi vähendada. See

⁵ Võrreldes keskmise suhtarvuga 3,0 keskkonnapoliitika 17 eri valdkonnas. Suhtarv hõlmab märgistamise ja nõuete täitmise kulu tootjatele, nõuete täitmise tagamise kulu ja lõpptarbija rahalist säästu tänu vähenenud energiatarbimisele. See ei hõlma kasu, mida on raske kvantitatiivselt mõõta. Selleks on näiteks kallimate energiatõhusate toodete suuremad kasumimarginaalid, innovatsiooni edendamine, energiatõhusate tootmise toetamine ja võrdsete tingimuste loomisega konkurentsi kõrvaldamine halva kvaliteediga odavate toodete turul. *UK Department for Environment, Food and Rural Affairs, Emerging Findings from Defra's Regulation Assessment First update covering 2012*, veebruar 2015.

⁶ Vt täpsemalt *London Economics & Ipsos Mori, A study on the impact of the energy label – and of potential changes to it – on consumer understanding and on purchase decisions, 2014*, <http://ec.europa.eu/energy/en/studies>.

⁷ Ecofys, *Evaluation of the Energy Labelling Directive and specific aspects of the Ecodesign Directive: Background report I: Literature review*, detsember 2013.

puudutab näiteks toodete vastupidavust, parandatavust, korduskasutatavust, ringlussevõetavust ja taaskasutatavust, ringlusmaterjali, prioriteetsete materjalide kasutamist ja ohtlike aineid.

10. Tõhusust käsitlevate eeskirjade koostamise protsess on liiga pikk (keskmiselt 49 kuud), mistõttu on eelkõige kiiresti arenevate elektroonikatoodete puhul poliitiliste otsuste vastuvõtmise ajaks tehniline ja ettevalmistav töö mõnikord iganenud.
11. Kaks kõnealust direktiivi täiendavad teineteist ja neid rakendatakse suures osas ühtsel viisil.
12. Mitme toote puhul ei ole madalamas energiaklassis üldse tooteid, sest ökodisaini meetmetega on vähetõhusad mudelid keelatud ning tootjad on läinud kaasa tehnika arenguga ja valmistavad üha energiatõhusamaid tooteid. Mitmes tootekategoorias puudutab see probleem ka kõrgemaid energiaklasse. Äärmuslik näide on pesumasinad, külmikud ja nõudepesumasinad, mille energiamärgisel on praegu esitatud klassid A+++ kuni D, kuid tegelikult võib turule lasta üksnes klassidesse A+++, A++, A+ kuuluvaid tooteid. Energiamärgis kaotab tarbija jaoks mõtte, kui toodete energiatõhusust ei saa võrrelda kogu skaalal A–G.
13. Euroopa lisaväärtus tuleneb ühtlustatud õigusraamistikust, mis vähendab tootjakulusid ja teeb ELi suunanäitaja rahvusvahelistes reguleerimise ja standardimisega seotud jõupingutustes.
14. Kõnealune poliitika on ka pärast 2020. aastat jätkuvalt oluline ELi energiatõhususe eesmärgi saavutamiseks. Samuti võib see aidata suurendada ressursitõhusust ja edendada ringmajandust.
15. Tarbijate teavitamine on digitaalajastul jätkuvalt oluline. Energiamärgistust käsitlevaid õigusakte on hiljuti kohandatud, et energiamärgis oleks nähtav ka internetis⁸.
16. Kehtib nõue, mille kohaselt peavad reklaamid sisaldama viidet energiaklassile (artikli 4 punkt c). Selle nõude mõju ei ole võimalik mõõta, kuid hindamisel leiti, et nõue aitab vähendada teabepuudust turul.
17. Riigihangetega seotud nõudeid (artikli 9 lõige 1) hinnati juba 2011. aastal ning selle tulemusena jäeti need energiamärgistuse direktiivist välja ja lisati muudetud kujul energiatõhususe direktiivi⁹.
18. Viimaste aastate meediakajastuste põhjal on selge, et meetmetest saadavast kasust ei ole tarbijaid piisavalt teavitatud.

⁸ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 518/2014, 5. märts 2014, millega muudetakse komisjoni delegeeritud määruseid (EL) nr 1059/2010, (EL) nr 1060/2010, (EL) nr 1061/2010, (EL) nr 1062/2010, (EL) nr 626/2011, (EL) nr 392/2012, (EL) nr 874/2012, (EL) nr 665/2013, (EL) nr 811/2013 ja (EL) nr 812/2013 seoses energiamõjuga toodete märgistamisega internetis (ELT L 147, 17.5.2014, lk 1–28).

⁹ Direktiiv 2012/27/EL, ELT L 315, 14.11.2012, lk 1.

3. TURUJÄRELEVALVET KÄSITLEV KOKKUVÕTLIK ARUANNE

Liikmesriigid esitasid 2014. aastal komisjoni ettenähtud vormi põhjal komisjonile 2009.–2013. aasta turujärelevameetmete aruanded.

Esitatud teabest ilmneb, et umbes kolmandik liikmesriike võttis aastatel 2009 ja 2010 energiamärgistuse ja ökodisainiga seotud turujärelevameetmeid liiga vähe või ei võtnud neid üldse. Komisjon on võtnud selle küsimuse liikmesriikidega päevakorda, ja nende liikmesriikide arv, kus meetmeid piisavalt ei võeta, on vähenenud.

Kontrollide arv ja kontrollitud tootemudelite arv suurenes märkimisväärselt ajavahemikul 2009–2013, kuna nende aastate jooksul on ökodisaini ja energiamärgistuse meetmetega hõlmatud üha rohkem tooterühmi. Kui varem katsetas laborites tooteid vaid mõni liikmesriik, siis nüüd teevad seda peaaegu pooled. Kuigi toote katsetamine on ainult üks võimalus kontrollida nõuetele vastavust, on see oluline vahend, sest see on ainus viis, kuidas teha kindlaks, kas toode vastab ökodisaini miinimumnõuetele ja/või kas sellele on märgitud õige energiaklass. Üks põhjus, miks kõik liikmesriigid tooteid laborites ei katseta, on selle kulukus. See on ilmselt ka põhjus, miks suur osa katseid hõlmavad väiksemaid seadmeid, nagu välised toiteallikad ja lambid, ning ooteseisundit ja väljalülitatud seisundit käsitlevate nõuete järgimist.

Turujärelevameetmised on kindlaks teinud, et nõuetele vastavuse tase on liikmesriigiti, toodete ja aastate kaupa erinev. Leiti, et 5–40 % tooteid pakutakse müügiks ilma energiamärgiseta või ei ole märgistus õige (nt ei ole selgelt nähtav, vale märgis, märgisel osutatu ei vasta laboris tehtud katse tulemustele). Ökodisaini nõuetele ei vasta tavaliselt 10–50 % kontrollitud ja/või katsetatud toodetest. Ametiasutuste tuvastatud mittevastavuse tase on tavaliselt siiski kõrgem kui üldine mittevastavuse tase turul, sest turujärelevameetmised teostatakse selliste kaubamärkide ja kaupluste üle, mille puhul on varasemast teada või kahtlustatakse nõuete ulatuslikku rikkumist. Üldiselt on mittevastavus turul hinnanguliselt 20 %, mille tõttu säästetakse kavandatust ligikaudu 10 % vähem energiat (16 miljonit naftaekvivalenttonni (Mtoe) primaarenergias aastas).

4. DELEGEERITUD VOLITUSED

Nii ökodisaini kui ka energiamärgistuse direktiiv on raamdirektiivid, milles on sätestatud üldised eeskirjad ja põhimõtted, millega volitatakse komisjoni võtma koostöös liikmesriikidega vastu üksikasjalikumaid õigusakte. Mõlemas direktiivis on sätestatud ka tingimused, mille alusel võib komisjon neid volitusi kasutada. Energiamärgistuse direktiivi kohaselt on need delegeeritud õigusaktid,¹⁰ mida liikmesriigid arutavad eksperdirühmas. Ökodisaini direktiivi kohaselt on need rakendusmeetmed, mis võetakse vastu komiteemenetlusega regulatiivkomitees liikmesriikide hääلteenamusega. Teatava toote energiamärgistust käsitlev delegeeritud õigusakt võetakse tavaliselt vastu koos ökodisaini rakendusmeetmega, milles sätestatakse sama tooterühma energiatõhususe miinimumnõuded, et tagada mõlema meetme ühtne mõju.

Detsembris 2012 moodustas komisjon energiamärgistuse eksperdirühma,¹¹ millega asendati energiamärgistuse esialgse direktiivi 92/75/EMÜ alusel tegutsenud energiatarbivate toodete energiamärgistuse regulatiivkomitee. Eksperdirühmas arutati kõiki

¹⁰ ELi toimimise lepingu artikkel 290.

¹¹ Eksperdirühma kood E02854.

energiamärgistuse meetmeid, mis on direktiivi 2010/30/EL alusel seni vastu võetud. Sellega tagati, et kõigi liikmesriikidega on nõuetekohaselt konsulteeritud. Praeguseks on vastu võetud 12 energiamärgistust käsitlevat delegeeritud õigusakti¹². Pärast energiamärgistust käsitlevate delegeeritud õigusaktide vastuvõtmist komisjonis ei ole ei Euroopa Parlament ega nõukogu seni esitanud nende suhtes vastuväiteid neljakuulise vastuväidete esitamise perioodi jooksul. Delegeeritud õigusaktid avaldati seejärel Euroopa Liidu Teatajas ning need jõustusid varsti pärast seda.

Komisjon on seisukohal, et volituste delegeerimine energiamärgistusega seoses aitab tõhusalt edendada vajalike üksikasjalike eeskirjade koostamist toodete ja seadmete energiamärgistuse valdkonnas. Lisaks leiab komisjon, et on kasutanud talle energiamärgistuse direktiivi alusel antud delegeeritud volitusi nõuetekohaselt.

5. KOKKUVÕTE

Hindamise tulemusele tuginedes on komisjon seisukohal, et energiamärgistuse direktiivi läbivaatamine on asjakohane. Käesolevale aruandele on lisatud seadusandlik ettepanek energiamärgistuse direktiivi läbivaatamiseks. Eelkõige käsitletakse selles energiamärgise vähenenud tõhusust (2. jao punktid 5 ja 12) ja nõuete täitmise ebapiisavat tagamist (2. jao punktid 5 ja 7, 3. jagu).

Ökodisaini direktiivis ei ole hindamise käigus tuvastatud probleemide lahendamiseks vaja seadusandlikke muudatusi teha. Ökodisaini meetmetega on võimalik süstemaatilisemalt käsitleda muud kasutusetapis avalduvat keskkonnamõju kui energiakulu (nt vastupidavus, ringlussevõetavus, parandatavus), ilma et oleks vaja muuta õigusraamistikku.

Selleks et energiamärgis oleks paremini mõistetav (2. jao punkt 5), kavatses komisjon tootespetsiifiliste energiamärgistuste väljatöötamisel teha tarbijauuringud, eelkõige selle tagamiseks, et igasugune piktogramm ja märgistus tervikuna oleks arusaadav.

Selleks et tõhustada täitmise tagamist (2. jao punkt 7), kavatses komisjon lihtsustada veelgi riiklike turujärelevalveasutuste vahelist koostööd ökodisaini ja energiamärgistuse alaste halduskoostöö rühmade ja sihtotstarbeliste ühisprojektide kaudu (nt ELi rahastatud projekt „EEpliant”¹³).

Komisjon kavatses 2. jaos (punkt 10) käsitletud pika õigusloomeprotsessi lühendamiseks esitada delegeeritud õigusaktide eelnõud tehniliste kaubandustõkete lepingu kohaselt liikmesriikidele ja Maailma Kaubandusorganisatsioonile (WTO) protsessi varasemas etapis, nõuandefoorumi konsultatsioonidega samal ajal¹⁴.

Elektroonikatoodete puhul on vaja põhjalikult läbi vaadata aspektid, mis on seotud turu kiire arenguga (2. jao punkt 10) ning ostuhinna ja energiatõhususe vahelise selge seose

¹² https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/list_of_eneqy_labelling_measures_3.pdf. Lisaks on vastu võetud üks täiendav energiamärgistuse meede, millega muudetakse kehtivaid õigusakte seoses energiamärgistuse esitamisega internetis.

¹³ http://www.prosafe.org/images/Documents/EEPLIANT/EEPPLIANT_Press_release_v2.pdf

¹⁴ Praegu teavitatakse WTOd pärast komisjoni talitustevahelisi konsultatsioone. Kutsed regulatiivkomiteesse ja energiamärgistuse eksperdirühma saab saata alles pärast WTO 60päevase teavitamisperioodi möödumist. WTO teavitamisega seoses peatatakse protsess kolmeks kuni neljaks kuuks.

puudumisega. Komisjonil on kavas need aspektid läbi vaadata 2016. aastal ELi programmi „Energy Star” hindamise raames, käsitledes ka elektroonikaseadmeid, mida programm ei hõlma.

Lisaks tõhustab komisjon tootepõhiste ökodisaini ja energiamärgistuse meetmete tutvustamist, et suurendada inimeste teadlikkust ja poolehoidu selle valdkonna meetmetele.